

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2014 07 02
COM(2014) 398 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Žiedinės ekonomikos kūrimas.
Europos be atliekų programa**

{SWD(2014) 206 final}
{SWD(2014) 211 final}

Žiedinės ekonomikos kūrimas. Europos be atliekų programa

1. Įžanga. Žiedinė ekonomika – tvaraus augimo variklis

Mūsų valstybių ekonomikoje prarandamos vertingos medžiagos. Pasaulyje toliau didėja baigtinių ir kartais retų išteklių paklausa ir konkurencija dėl jų, dėl jų eikvojimo blogėja aplinkos būklė ir didėja jos pažeidžiamumas, tad Europai ekonomikos ir aplinkosaugos požiūriu naudinga kuo geriau tuos išteklius panaudoti. Nuo pramonės revoliucijos laikų mūsų valstybių ekonomika įgavo linijinį „imti, gaminti, vartoti ir išmesti“ augimo modelį, grindžiamą prielaida, kad ištekliai yra apstūs, prieinami, nesunkiai išgaunami ir pigiai pašalinami. Vis aiškiau suvokiama, kad šis modelis kelia grėsmę Europos konkurencingumui.

Norint sėkmingai laikytis efektyvaus išteklių naudojimo darbotvarkės, nustatytos pagal Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategiją „Europa 2020“¹, būtina daugiau remtis žiedinės ekonomikos principais. Ranka pasiekiami aukštesni ir ilgalaikiai išteklių naudojimo efektyvumo didinimo rezultatai gali atnešti didžiulės ekonominės naudos.

Žiedinės ekonomikos sistemose kuo ilgiau išlaikoma pridėtinė gaminių vertė ir vengiama atliekų susidarymo. Kai gaminių naudojimo trukmė pasibaigia, jų ištekliai išlieka ekonomikoje ir gali būti dar ir dar kartą produktyviai panaudojami tokiu būdu sukuriant papildomą vertę. Siekiant žiedinės ekonomikos reikia pokyčių visoje vertės grandinėje – nuo gaminio projekto iki naujų verslo ir rinkos modelių, nuo naujų atliekų vertimo ištekliais būdų iki naujų vartotojų elgsenos tipų. Tai reiškia visaapimančias sistemines permainas ir inovacijas – ne tik inovacines technologijas, bet ir inovacinius organizavimo, visuomenės, finansų metodų bei politikos modelius. Net ir pažengusioje žiedinėje ekonomikoje liks tam tikras linijškumo elementas, nes reikės ir pirminių išteklių, ir pašalinti galutines atliekas.

Pramonė jau pripažįsta, kad verslo požiūriu neabejotinai verta didinti išteklių našumą. Apskaičiuota, kad padidinus išteklių našumą visoje vertės grandinėje medžiagų sąnaudų poreikis iki 2030 m. sumažėtų 17–24 %² ir geriau naudojant išteklius Europos pramonė turėtų galimybę sutaupyti iš viso 630 mlrd. EUR per metus³. Verslo tyrimai, grindžiami gaminio lygmens modeliavimu, atskleidė dideles ES pramonės galimybes žiedinės ekonomikos pagrindu mažinti medžiagų sąnaudas ir potencialą net 3,9 % padidinti ES BVP⁴ plėtojant naujas rinkas, naujus gaminius ir kuriant vertę verslui. Todėl nenuostabu, kad bendrovės nuolat ieško išteklių valdymo gerinimo būdų, tačiau jas stabdo įvairios rinkos kliūtys.

Aukšto lygio Europos efektyvaus išteklių naudojimo platforma⁵, kurios veikloje dalyvauja atrinktų vyriausybių, įmonių ir pilietinės visuomenės organizacijų atstovai, paragino imtis

¹ COM(2010) 2020, COM(2011) 21.

² *Macroeconomic modelling of sustainable development and the links between the economy and the environment* („Tvaraus vystymosi makroekonominis modeliavimas ir ekonomikos sąsajos su aplinka“), Meyer, B. et al, 2011 m. Europos Komisijos (Aplinkos GD) tyrimas, http://ec.europa.eu/environment/enveco/studies_modelling/pdf/report_macro-economic.pdf

³ *Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies* („Efektyvus išteklių naudojimas gamyboje. Išteklių naudojimo efektyvumo didinimo gamybos bendrovėse patirtis“, *Europe INNOVA*, 2012 m.

⁴ *Towards the Circular Economy: Economic and business rationale for an accelerated transition*, („Žiedinės ekonomikos kūrimas. Ekonominis ir verslinis spartesnės pereinimo pagrindas“), *Ellen MacArthur Foundation*, 2012 m.

⁵ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/re_platform/index_en.htm.

veiksmų siekiant žiedinės ekonomikos, kuri daugiau priklauso nuo pakartotinio išteklių naudojimo ir pažangaus atliekų perdirbimo ir kur kas mažiau nuo pirminių žaliavų.

2011 m. Efektyviai išteklius naudojančios Europos veiksmų plane⁶ Komisija pasiūlė veiksmų sistemą ir pabrėžė būtinybę integruoti daugelį politikos sričių įvairiais lygmenimis. Pagrindinės veiksmų plano idėjos plėtojamos 7-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje (7-ojoje AVP)⁷.

Žiedinės ekonomikos modelių įgyvendinimas reikštų kur kas šviesesnę ateitį Europos ekonomikai. Europa galėtų spręsti dabartines ir būsimas visuotinio išteklių eikvojimo ir didėjančio jų tiekimo nestabilumo problemas. Dar ir dar kartą produktyviai panaudojant tuos pačius išteklius, apribojus atliekų kiekį ir mažinant priklausomybę nuo nepatikimo išteklių tiekimo bus padidintas ekonomikos atsparumas ir konkurencingumas. Šis modelis padėtų atsieti ekonomikos augimą nuo išteklių naudojimo bei jo poveikio ir atvertų ilgalaikio tvaraus augimo perspektyvas.

2000–2011 m. išteklių našumas ES išaugo 20 %, tačiau tam iš dalies įtakos galėjo turėti ekonominis nuosmukis. Išlaikant šį tempą iki 2030 m. jis padidėtų dar 30 %; dėl to galėtų beveik 1 % paaugti BVP ir būti sukurta daugiau kaip dviem milijonais daugiau darbo vietų, nei pagal įprastinį scenarijų⁸. Suaktyvinus pastangas padidinti išteklių našumą kartu būtų prisidėta prie dabartinių Bendrijos politikos tikslų – mažinti išmetamą anglies dioksido kiekį, didinti energijos vartojimo efektyvumą, užtikrinti tvarią ES ekonomikos reindustrializaciją ir patikimesnę prieigą prie žaliavų – įgyvendinimo tuo pat metu mažinant poveikį aplinkai ir išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekį.

Jau išbandytos įvairios išteklių naudojimo efektyvumo didinimo priemonės, kurios davė rezultatų ir galėtų būti taikomos sistemingiau. Imtasi veiksmų užtikrinti, kad šie pokyčiai būtų naudingi ir užimtumo požiūriu, visų pirma paskelbiant komunikatus dėl žaliojo užimtumo ir žaliojo MVĮ veiksmų plano⁹.

2. Palankaus politinio pagrindo kūrimas

Rinkos yra svarbus efektyvaus išteklių naudojimo ir žiedinės ekonomikos veiksnys, nes medžiagos ir energija sudaro pagrindines gamybos sąnaudas daugybėje bendrovių. Tačiau, nors rinkos jau tampa pokyčių varikliu, jose dar tebėra efektyvaus ir veiksmingo išteklių valdymo kliūčių. Atliekų prevencija, ekologinis projektavimas, pakartotinis atliekų panaudojimas ir panašios priemonės galėtų padėti ES įmonėms sutaupyti 600 mlrd. EUR gryųjų lėšų arba 8 % metinės apyvartos. Tuo pat metu bendras metinis išmetamas ŠESD kiekis sumažėtų 2–4 %¹⁰. Tačiau prieš tai reikia įveikti rinkos kliūtis, dėl kurių šių galimybių šiandien dar neįmanoma įgyvendinti.

Našus išteklių naudojimas gali ne tik duoti naudos daugeliui sektorių, bet ir padėti Europos įmonėms išnaudoti sparčiai augančių ekologiškų pramonės šakų rinkas, kurios 2010–2020 m. turėtų išaugti dvigubai. Tarptautiniu lygmeniu efektyvesnis išteklių naudojimas yra aktualus įvairiausiuose pramonės sektoriuose.

⁶ COM(2011) 571.

⁷ OL L 354, 2013 12 28, p. 171–200.

⁸ *Modelling the Economic and Environmental Impacts of Change in Raw Material Consumption* („Ekonominio ir aplinkosauginio žaliavų naudojimo pokyčių poveikio modeliavimas“), 2014 m., *Cambridge Econometrics et al.*

⁹ Nuoroda į tuo pat metu priimsimus komunikatus.

¹⁰ *The opportunities to business of improving resource efficiency* („Verslo galimybės padidinti išteklių naudojimo efektyvumą“), 2013 m., *AMEC et al.*

Dėl dabartinės infrastruktūros, verslo modelių ir technologijų, taip pat nusistovėjusios elgsenos ekonomika laikosi įstrigusi linijiniame modelyje. Bendrovės gali trūkti informacijos, pasitikėjimo ir pajėgumų žiedinės ekonomikos sprendimams įgyvendinti. Finansinės sistemos priemonėmis dažnai nepavyksta užtikrinti investicijų į efektyvumo didinimą ar inovacinius verslo modelius, nes jie laikomi rizikingesniais ir sudėtingesniais ir todėl atbaido daugelį tradicinių investuotojų. Tradiciniai vartotojų įpročiai taip pat gali trukdyti naujų gaminių ir paslaugų atsiradimui. Tokios kliūtys dažniausiai sunkiai įveikiamos, kai kainos neparodo visuomenei realių išteklių naudojimo išlaidų ir kai politika nesiunčia aiškių ir nuoseklių perėjimo prie žiedinės ekonomikos signalų.

Remdamasi pagrindinių gaminių, medžiagų ir vertės grandinių duomenimis, Komisija drauge su suinteresuotosiomis šalimis imsis kurti žiedinei ekonomikai palankų politinį pagrindą, naudodama priemones, kuriomis derinami pažangus reguliavimas, rinka grindžiamos priemonės, moksliniai tyrimai bei inovacijos, paskatos, informacijos mainai ir parama savanoriškoms iniciatyvoms. Šis pagrindas padės siekti tvaraus ES pramonės atgimimo tikslo, o jo sėkmė priklausys nuo iniciatyvių vartotojų ir verslo subjektų, visų pirma mažųjų ir vidutinių įmonių. ES turėtų glaudžiai bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais tiek daugiašaliu, tiek dvišaliu lygmenimis, kad užtikrintų kuo didesnę žiedinės ekonomikos koncepcijos sklaidą.

Komisija

atsižvelgdama į medžiagų tipų ir jų panaudojimo būdų heterogeniškumą, ketina toliau analizuoti pagrindines rinkos ir valdymo problemas, kurios trukdo išvengti medžiagų atliekų ir jas pakartotinai panaudoti; šia analize ji ketina paremti efektyviam išteklių naudojimui palankios ES lygmens politikos pagrindą.

2.1. Gaminių projektavimas ir inovacijos žiedinėje ekonomikoje

Pagal žiedinės ekonomikos principus, užuot kliovusis vien įprastais gaminio naudojimo pabaigos sprendimais, atliekos „išprojektuojamos iš sistemos“ ir ieškoma inovacinių sprendimų visoje vertės grandinėje. Tokių sprendimų pavyzdžiai:

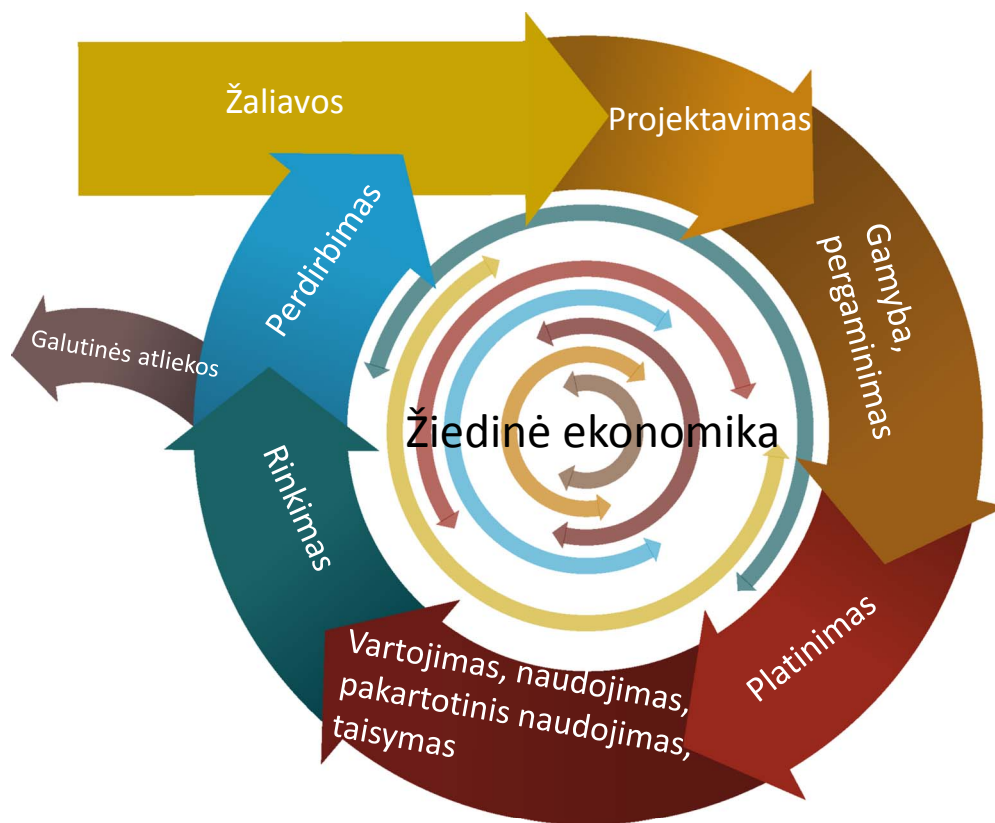
- mažinti medžiagų, reikalingų konkrečiai paslaugai suteikti, kiekį (medžiagų kiekio ribojimas);
- ilginti gaminių naudojimo trukmę (ilgaamžiškumas);
- mažinti gaminio gamybos ir naudojimo etapais sunaudojamos energijos ir medžiagų kiekį (efektyvumas);
- mažinti produktų gamybai ir jos procesams naudojamą medžiagų, kurios yra pavojingos arba kurias sunku perdirbti, kiekį (medžiagų pakeitimas);
- kurti antrinių žaliavų (perdirbtų medžiagų) rinkas (grindžiamas standartais, viešuoju pirkimu ir kt.);
- projektuoti gaminius, kuriuos lengviau prižiūrėti, taisyti, atnaujinti, pergaminti ar perdirbti (ekologinis projektavimas);
- plėtoti vartotojams būtinas atitinkamas paslaugas (techninės priežiūros, taisymo ir kt.);
- numatyti paskatas ir paramą vartotojams, mažinantiesiems atliekų kiekį ir pažangiai jas atskiriantiems;
- skatinti kurti tokias atliekų atskyrimo ir rinkimo sistemas, kurios padėtų sumažinti perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo išlaidas;

lengvinti veiklos grupavimo sąlygas, kad šalutiniai produktai netaptų atliekomis (pramonės simbiozė);

skatinti plėsti ir gerinti pasiūlą vartotojams ir kaip alternatyvą gaminio įsigijimui siūlyti jo nuomos, skolinimo ar dalijimosi juo paslaugas, tuo pat metu ginant vartotojų interesus (susijusius su išlaidomis, apsauga, informacija, sutarties sąlygomis, draudimo aspektais ir kt.).

Svarbus pradinis žingsnis yra gamybos procesų, gaminių ir paslaugų projektavimas. Gaminiai gali būti perprojektuoti, kad, užuot išmetus, juos būtų galima ilgiau naudoti, taisyti, atnaujinti, pergaminėti ir galiausiai perdirbti. Gamybos procesai gali būti grindžiami galimybe gaminius ir žaliavas naudoti pakartotinai, taip pat gamtos išteklių atsikūrimo pajėgumu, o inovaciniai verslo modeliai gali padėti sukurti naują bendrovių ir vartotojų santykį.

Konceptualioje diagramoje supaprastintai parodomi pagrindiniai žiedinės ekonomikos modelio etapai, kurių kiekviename yra galimybių mažinti išlaidas ir priklausomybę nuo gamtos išteklių, skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą, taip pat riboti atliekų ir į aplinką patenkančių žalingų medžiagų kiekį. Etapai susiję tarpusavyje, nes medžiagos gali būti naudojamos pakopomis, pvz., pramonės sektoriai keičiasi šalutiniais produktais, gaminiai atnaujinami ar pergaminami arba vartotojai renka gaminių–paslaugų sistemas. Siekiama, kad iš ciklo iškristų kuo mažiau išteklių ir sistema veiktų optimaliai.

Kai kuriose ES politikos srityse ir nuostatose jau numatyta su žiedinės ekonomikos modeliu suderinamų priemonių ir paskatų. Atliekų tvarkymo hierarchijos, kuria grindžiami ES atliekų teisės aktai, principais skatinama laipsniškai įtvirtinti atliekų prevencijos, atliekų paruošimo pakartotiniam naudojimui ar perdirbimui būdus ir vengti jas šalinti sąvartynuose. Cheminių produktų politika siekiama palaipsniui nutraukti labai didelį susirūpinimą keliančių nuodingųjų medžiagų naudojimą. Pagal kai kurias ekologinio projektavimo priemones su

energija susijusiems gaminiams taikomi reikalavimai dėl ilgaamžiškumo ir lengvesnio perdirbimo. Bioekonomikos strategija¹¹ skatinamas tvarus ir integralus biologinių išteklių ir atliekų srautų naudojimas maisto, energijos ir biologinių produktų gamyboje. Klimato politikoje numatyta paskatų taupyti energiją ir mažinti išmetamą ŠESD kieki.

Bendras ir nuoseklus žiedinės ekonomikos skatinimo ES pagrindas padės šiuos elementus suderinti tarpusavyje, o programa „Horizontas 2020“ – spręsti su moksliniais tyrimais ir inovacijomis susijusius klausimus¹².

Siekdama remti geriau žiedinės ekonomikos principus atitinkantį projektavimą ir inovacijas, Komisija ketina:

pagal ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“ įgyvendinamais didelės apimties inovacijų projektais, kuriais siekiama sudaryti sąlygas vertės grandinių sąveikai, skatinti įgūdžių plėtojimą ir remti inovacinių sprendimų taikymą rinkose, parodyti žiedinės ekonomikos kūrimo ES lygmeniu galimybes;

sukurti tvirtą partnerystę žiedinei ekonomikai skirtų mokslinių tyrimų ir inovacijų politikai remti;

palengvinti geriau žiedinės ekonomikos principus atitinkančių gaminių ir paslaugų modelių kūrimą (be kita ko įgyvendinant nuoseklesnę gaminių politiką) ir plėsti Ekologinio projektavimo direktyvos taikymo sritį teikiant daugiau dėmesio išteklių naudojimo efektyvumo kriterijams, įskaitant taikomus 2015–2017 m. darbo plane nustatytoms būsimoms prioritetinių gaminių grupėms;

skatinti naudojant biomasę laikytis tvaraus pakopinio principo atsižvelgiant į visus biomasę naudojančius sektorius, kad ji būtų naudojama kuo efektyviau.

2.2. Sudaryti sąlygas investicijoms į žiedinės ekonomikos sprendimus

ES ir valstybės narės turėtų skatinti investuoti į žiedinės ekonomikos inovacijas ir jų diegimą, taip pat įgyvendindamos finansinės sistemos reformą šalinti kliūtis, kad išteklių naudojimo efektyvumui didinti būtų skiriama daugiau privačių lėšų. Į pastarus Komisijos pasiūlymus dėl nefinansinių ataskaitų teikimo¹³, ilgalaikio finansavimo¹⁴ ir profesinių pensijų fondų¹⁵ įtraukti reikalavimai atskleisti investuotojams aktualią su aplinka susijusią informaciją arba atsižvelgti į investavimo riziką, susijusią su išteklių stygiumi ir klimato kaita.

Siekiant sumažinti riziką investuotojams kuriamos inovacinės finansinės priemonės, kaip antai Komisijos ir Europos investicijų banko parengta Gamtos turtų finansavimo priemonė. Dar viena veiksminga priemonė, padedanti skatinti privačiojo sektoriaus veiksmus ir investicijas išteklių naudojimo efektyvumo didinimo srityje – viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė. Viena jų, kuri vadinasi Tvari procesų pramonė efektyviai naudojant išteklius ir energiją (SPIRE), ir Jungtine biopramonės technologijų iniciatyva aktyviai prisidedama prie žiedinės ekonomikos tikslų įgyvendinimo.

¹¹ COM(2012) 60.

¹² Žr. šio komunikato priedą.

¹³ COM(2013) 207.

¹⁴ COM(2014) 168.

¹⁵ COM(2014) 167.

Politikai tenka papildomas vaidmuo – siųsti teisingus signalus investuojantiems į išteklių naudojimo efektyvumo didinimą panaikinant aplinkai žalingas subsidijas ir apmokestinant ne darbą, o taršą ir išteklių naudojimą. Aplinkos mokesčių reformos pažanga ES valstybėse narėse koordinuojama Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro iniciatyva.

Siekdama paskatinti investicijas į žiedinę ekonomiką, Komisija ketina:

imtis darbo perspektyviose srityse, kurios įvardytos išteklių naudojimo efektyvumo finansavimo apskritojo stalo diskusijose¹⁶, pvz., rengti inovacines finansines priemones, išteklių naudojimo aspektą įtraukti į bendrovių apskaitos taisykles, aiškiau apibrėžti finansinėms institucijoms tenkančią atsakomybę dėl tvarumo (patikėtinio pareigą), kurti bendrovėms skirtą išteklių trūkumo bandymų metodiką ir tirti obligacijų rinkos potencialą nukreipti daugiau lėšų išteklių naudojimo efektyvumo didinimo projektams;

rengti žaliojo viešojo pirkimo galimybių, atsiradusių priėmus naujas viešojo pirkimo direktyvas, įgyvendinimo gaires ir rekomendaciją dėl valstybių narių pažangos, padarytos siekiant 50 % žaliojo viešojo pirkimo tikslinio rodiklio¹⁷, stebėsenos, remti inovacines priemones, kaip antai ikiprekybinį viešąjį pirkimą ir inovacijų srities viešąjį pirkimą, ir sudaryti geresnes sąlygas viešąsias institucijas jungiantiems žaliojo viešojo pirkimo tinklams kurti;

žiedinės ekonomikos prioritetus labiau integruoti į ES finansavimą ir skatinti valstybes nares prieinamas ES lėšas, visų pirma Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšas, naudoti žiedinės ekonomikos programoms ir projektams.

2.3. Verslo sektoriaus ir vartotojų veiksmų įtraukimas ir parama mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI)

Verslo sektorius ir vartotojai išlieka pagrindiniais artėjimo prie žiedinės ekonomikos dalyviais. Visų vertės grandinės grandžių sprendimai turi būti labiau susieti numatant sąryšingas paskatas gamintojams, investuotojams, platintojams, vartotojams bei perdirbėjams ir užtikrinant sąžiningą išlaidų ir naudos paskirstymą. Siekiant užtikrinti kuo efektyvesnį išteklių paskirstymą ir panaudojimą reikia pasitelkti rinkos mechanizmus, o rinkos trūkumai ar kliūtys inovacijoms turi būti šalinami. Turi būti sukurtos veikiančios antrinių medžiagų rinkos. Ypač reikėtų siekti sukurti sąlygas verslininkams išnaudoti su žiedine ekonomika susijusias potencialias rinkas, taip pat reikėtų siekti užtikrinti, kad darbo rinkoje būtų reikiamų specialistų. Vartotojams turėtų būti sudaryta galimybė savo pasirinkimą grįsti patikimesne informacija apie įvairių gaminių „žaliąsias“ savybes.

Europos efektyvaus išteklių naudojimo platforma nustatė¹⁸, kad esama didelių galimybių įvairiose ciklo pakopose esančioms įmonėms sugrąžinti medžiagas į gamybos procesą arba į įvairius pirminės tiekimo grandinės segmentus ar kitas tiekimo grandines. Tos galimybės grindžiamos patirtimi, sukaupta įgyvendinus sėkmingas iniciatyvas, kurių mastas galėtų būti padidintas, o taikymo sritis išplėsta ir kurios apimtų:

¹⁶ MEMO/13/110.

¹⁷ COM/2008/400.

¹⁸ http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/documents/erep_manifesto_and_policy_recommendations_31-03-2014.pdf

gamybos etapu – tvaraus išteklių išgavimo standartus, pramonės ir mažmenininkų iniciatyva įgyvendinamas savanoriškas sistemas ir pramonės simbiozę, kad būtų kuriamos šalutinių produktų rinkos;

platinimo etapu – išsamesnę informaciją apie gaminiuose esančius išteklius, taip pat gaminių taisymo ar perdirbimo galimybes; tokia informacija platformos rekomendacijose vadinama gaminio pasu;

vartojimo etapu – bendro vartojimo modelius, grindžiamus gaminių skolinimu, apsikeitimu jais, jų iškeitimu ir nuoma, taip pat gaminių priežiūros sistemas, kurios padėtų padidinti nepakankamai panaudojamo turto ar išteklių (automobilių, įrankių, būsto) vertę.

Aplinkosauginio pėdsako bandomuoju etapu, nustatytu Komisijos komunikate *Žaliųjų produktų bendrosios rinkos kūrimas*¹⁹, suinteresuotosios šalys buriasi drauge siekdamos susitarti dėl bendro gaminių ir organizacijų poveikio aplinkai vertinimo būdo. Bandomajam etapui pasibaigus Komisija įvertins, ar šie metodai tinkami naudoti esamoms ar naujoms priemonėms siekiant pagerinti gaminių aplinkosauginį veiksmingumą.

Šios priemonės turėtų būti išplėtos, kad padėtų užtikrinti tinkamas bazinės sąlygas ir vienodas veiklos sąlygas esamoms ir naujoms įmonėms prisitaikyti prie pasaulyje vyraujančių pagrindinių su ištekliais susijusių tendencijų, taip pat kad būtų apdovanojamos geriausios bendrovės, nauji verslininkai skatinami ieškoti ateities verslo sprendimų, juos išbandyti rinkoje ir teikti patikimą informaciją vartotojams. Įvairias suinteresuotąsias šalis apimantis procesas, pradėtas pagal Europos vartotojų darbotvarkę²⁰, atskleidė poreikį imtis veiksmingų klaidinančių ir nepagrįstų ekologiško teiginių prevencijos priemonių.

Darbo jėga turi būti atitinkamai kvalifikuota, kad būtų užtikrinta veiksminga, užimtumą didinanti pereiga²¹. Komunikatu dėl žaliojo užimtumo²² numatytas galimybių kurti darbo vietas daugiau žiedinės ekonomikos principais grindžiamoje ir efektyviai išteklius naudojančioje ekonomikoje atvėrimo pagrindas. Nacionalinėms, regioninėms bei vietos institucijoms ir socialiniams partneriams taip pat tenka svarbus vaidmuo vystant tikslinę koordinuotą paramą investicijų, infrastruktūros, technologijų ir įgūdžių forma, ypatingą dėmesį skiriant MVĮ poreikiams. Jie taip pat turi galimybių palengvinti vartotojų pasirinkimo perorientavimą į tvaresnius gaminius bei paslaugas ir skatinti elgsenos pokyčius.

Siekdama paremti verslo sektoriaus, ypač MVĮ, veiksmus Komisija ketina:

remtis Aplinkosauginio pėdsako bandomojo etapo, kuris tęsis iki 2016 m., rezultatais ir nustatyti, kaip naudoti poveikio aplinkai apskaičiavimą projektuojant gaminį ar procesą ir teikiant vartotojams geresnę informaciją apie aplinkos požiūriu tvarius pasirinkimus;

paskatinti platų suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimą ir paramos veiksmus pagal „Horizontas 2020“ ir jo priemones, įskaitant Europos inovacijos ir technologijos institutą, Europos struktūrinius ir investicijų fondus, Ekologinių inovacijų veiksmų planą, Žaliąjį MVĮ veiksmų planą ir Europos vartotojų darbotvarkę;

remtis suinteresuotosioms šalims tekančiais Europos inovacijų partnerystės žaliavų srityje įsipareigojimais, kurie tiesiogiai susiję su ištekliais našumu;

¹⁹ COM(2013) 196 ir Komisijos rekomendacija Nr. 2013/179/ES.

²⁰ COM(2012) 225.

²¹ COM(2012) 173.

²² COM(2014) 446.

remti darbo vietų kūrimą ir įgūdžių plėtojimą labiau koordinuojant politiką, Europos finansavimą nukreipiant programoms ir sistemoms, kuriomis remiamas žaliasis augimas, gerinant informavimą ir stebėseną, be kita ko per Europos semestro procesą, ir dirbant su socialiniais partneriais, švietimo bei mokymo institucijomis ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis;

remti keitimąsi geriausia praktika tarptautiniu lygmeniu.

3. Atliekų politikos ir jos tikslinių rodiklių atnaujinimas. Atliekos kaip ištekliai

Atliekų vertimas ištekliais yra viena iš jungčių, uždarančių žiedinės ekonomikos sistemų ciklą. Europos teisės aktuose nustatyti tikslai ir tiksliniai rodikliai yra pagrindiniai veiksniai gerinant atliekų tvarkymą. Jie padeda skatinti perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo inovacijas, riboti sąvartynuose šalinamų atliekų kiekį, mažinti išteklių nuostolius ir kurti elgsenos pokyčių paskatas. Tačiau ES vis dar susidaro vidutiniškai apie penkias tonas atliekų vienam žmogui per metus ir tik šiek tiek daugiau kaip trečdalis jų veiksmingai perdirbama.

Europos Sąjunga prisiėmė politinį įsipareigojimą²³ mažinti susidarančių atliekų kiekį, atliekas perdirbti ir paversti pagrindiniu patikimu žaliavų šaltiniu Sąjungoje, energiją atgauti tik iš perdirbti netinkamų medžiagų ir faktiškai panaikinti šalinimą sąvartynuose. Dar tobulesnė atliekų politika labai padės skatinti augimą ir kurti naujas darbo vietas palyginti mažomis sąnaudomis arba visai be jų tuo pat metu prisidedant prie aplinkos gerinimo. Kalbant apie pasaulines rinkas, tikimasi, kad plataus užmojo atliekų politika skatins inovacijas ir padės ES bendrovėms tapti dar konkurencingesnėmis teikiant atliekų tvarkymo paslaugas, taip pat užtikrins naujų rinkos galimybių ES eksportuotojams.

3.1. Su atliekomis susijusių tikslinių rodiklių, reikalingų pereinant prie atliekas perdirbančios visuomenės, nustatymas

Europa padarė didelę pažangą atliekų vertimo ištekliais ir tvarių atliekų tvarkymo būdų, kaip antai perdirbimo, populiarinimo srityje. Tačiau atskirų valstybių narių rezultatai labai skiriasi. Šešios valstybės narės jau veiksmingai panaikino komunalinių atliekų šalinimą sąvartynuose, per pastaruosius 20 metų sumažindamos jį nuo 90 % iki mažiau kaip 5 % ir kai kuriuose regionuose pasiekusios 85 % atliekų perdirbimo apimtį. Kitose šalyse virš 90 % atliekų tebešalinama sąvartynuose ir mažiau kaip 5 % perdirbama.

Norint užtikrinti tolimesnes investicijų ir pokyčių perspektyvų nuspėjamumą, kad perdirbti tinkamos medžiagos, kaip antai plastikas, stiklas, metalai, popierius, mediena, guma ir kt. būtų konkurencingomis kainomis grąžintos į ekonomiką kaip antrinės žaliavos, reikia aiškių politinių signalų. Nustačius aiškius tikslinius perdirbimo rodiklius laikotarpiui iki 2030 m., šis nuspėjamumas būtų įmanomas. Atskiras atliekų surinkimas jų susidarymo vietoje ir patikima perdirbimo apimties apskaičiavimo metodika padės užtikrinti aukšto lygio perdirbimą ir kurti aukštos kokybės antrinių žaliavų tiekimo rinkas. Šiuo tikslu reikėtų aiškiau apibrėžti esamą skaičiavimo metodą, taikomą vertinant, kas iš tikrųjų perdirbama, nes kai kurios valstybės šiuo metu surinktas atliekas deklaruoja kaip perdirbtas atliekas, nors tarp šių dviejų etapų patiriama didelių medžiagų nuostolių. Bet kokių perdirbti tinkamų medžiagų šalinimas sąvartynuose turi būti sustabdytas iki 2025 m. Valstybės narės turėtų stengtis faktiškai

²³ 7-oji aplinkosaugos veiksmų programa.

panaikinti sąvartynus iki 2030 m. Energijos atgavimas, įskaitant energijos gavimą iš atliekų, ir biokuro naudojimas bus svarbūs išnaudojant pakartotinai panaudoti ar perdirbti netinkamas atliekas. Tam reikės efektyviau naudoti netolygiai pasiskirsčiusius dabartinius ES energijos atgavimo pajėgumus, drauge taikant priemones pertekliniam pajėgumui išvengti.

Tai sėkmingai įgyvendinus iki 2030 m. ES būtų sukurta daugiau kaip 180 000 tiesioginių darbo vietų greta numatytų 400 000 darbo vietų, kurios bus sukurtos įgyvendinant galiojančius atliekų teisės aktus²⁴. Tai padės patenkinti 10–40 % ES žaliavų paklausos ir pasiekti ES tikslą iki 2030 m. 40 % sumažinti išmetamą ŠESD kiekį; tokiu būdu 2030 m. per metus bus neišmesta 62 Mt CO₂ ekvivalento.

Siekdama padidinti ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę naudą, gaunamą geriau tvarkant komunalines atliekas, Komisija siūlo:

- iki 2030 m. padidinti pakartotinai panaudojamų ar perdirbamų komunalinių atliekų kiekį bent iki 70 %;
- iki 2030 m. perdirbamų pakuočių atliekų kiekį padidinti iki 80 %; tarpiniai tikslai būtų iki 60 % iki 2020 m. ir 70 % iki 2025 m., įskaitant konkrečioms medžiagoms nustatytus tikslus;
- iki 2025 m. uždrausti šalinti sąvartynuose perdirbti tinkamą plastiką, metalus, stiklą, popierių, kartoną ir biologiškai skaidžias atliekas, o valstybės narės turėtų siekti iki 2030 m. faktiškai panaikinti sąvartynus²⁵;
- toliau skatinti kurti aukštos kokybės antrinių žaliavų rinkas, be kita ko vertinant nebelaikymo atliekomis kriterijų taikymo specifinėms medžiagoms pridėtinę vertę;
- aiškiau apibrėžti perdirbtoms medžiagoms taikomą skaičiavimo metodą siekiant užtikrinti aukštą perdirbimo kokybės lygį.

3.2. Atliekų teisės aktų supaprastinimas ir geresnis įgyvendinimas

Valstybėms narėms paliekama laisvė nuspręsti, kaip pasiekti tikslinius rodiklius. Tačiau dar galima smarkiai supaprastinti atliekų teisės aktus ir pagerinti jų įgyvendinimą nacionaliniu lygiu taip pašalinant dabartinius skirtumus.

2012 m. Komisija parengė atliekų tvarkymo rezultatų suvestinę ir veiksmų planus su specialiomis rekomendacijomis valstybėms narėms, kurių rezultatai buvo prasčiausi. Ji ketina toliau skirti daugiausia dėmesio valstybėms narėms, kurioms dar daugiausia liko iki tikslinių rodiklių pasiekimo, ir bendradarbiaudama su jomis bandys šalinti įgyvendinimo trūkumus ankstyvoje stadijoje.

Paašškėjo, kad ekonominės priemonės padeda gerinti nacionalinį atliekų tvarkymą, visų pirma apmokestinus atliekų šalinimą sąvartynuose ir deginimą, įvedus „mokėk už tiek, kiek išmeti“ principą ir išplėtus gamintojų atsakomybės sistemas, taip pat numatant paskatas vietos institucijoms skatinti atliekų susidarymo prevenciją, jų pakartotinį naudojimą ir perdirbimą. Sąvartynų uždraudimai taip pat paašškėjo esą veiksmingi. Nustačius ES lygmens

²⁴ SWD(2014) 207.

²⁵ Tam tikra galutinių atliekų dalis yra netinkama perdirbti, tad ją galima pašalinti sąvartynuose, nes tuo metu nėra jokio alternatyvaus tvarkymo būdo. Ši dalis būtų ne didesnė kaip 5 %.

gamintojų atsakomybės sistemų būtinuosius reikalavimus bus galima sumažinti išlaidas ir pašalinti kliūtis, su kuriomis susiduria ES gamintojai, priversti laikytis kelių nacionalinių sistemų reikalavimų.

Europos fondų lėšomis gali būti remiamos valstybių narių pastangos pereiti prie integruoto atliekų tvarkymo, įskaitant atskiro surinkimo, pakartotinio naudojimo ir perdirbimo infrastruktūrą. Ateityje reikėtų nutraukti paramą atliekų šalinimui sąvartyne arba atskiram deginimui.

Norint kuo geriau išnaudoti atliekų tvarkymo pajėgumus ES, reikėtų geriau jį planuoti ir dalytis informacija, taip pat gali prireikti leisti ES viduje daugiau pervežti atliekas į moderniausius ir efektyviausius įrenginius, bent jau pereinamuoju laikotarpiu.

Yra galimybių dar labiau racionalizuoti ir supaprastinti nacionalinio lygmens duomenų rinkimą ir teikimą, taip pat didinti duomenų patikimumą ir nuoseklumą visoje ES. Priėmus bendrus rodiklius būtų lengviau vykdyti valstybių narių rezultatų stebėseną ir atlikti jų lyginamąją analizę²⁶.

Tolesnio atliekų *acquis* paprastinimo ir efektyvaus bei veiksmingo jo įgyvendinimo užtikrinimo veiksmai bus grindžiami jau įdėtomis pastangomis mažinant administracines atliekų politikos įgyvendinimo išlaidas, pvz., kai kurioms MVĮ numatant reikalavimo atsiimti atliekas laikymosi išimtis, arba siekiant įdiegti privalomus atliekų vežimo elektroninių duomenų mainus.

Siekdama užtikrinti, kad ES teisės aktų supaprastinimas ir geresnis įgyvendinimas būtų naudingas, Komisija siūlo:

- panaikinti tikslinių atliekų tvarkymo rodiklių dubliavimąsi ir suderinti apibrėžtis;
- smarkiai supaprastinti ataskaitų teikimo įpareigojimus valstybėms narėms, be kita ko, aiškiau išdėstyti ir racionalizuoti komunalinių atliekų, sąvartynuose šalinamų atliekų ir pakuočių atliekų tikslinių rodiklių apskaičiavimo metodus;
- leisti valstybėms narėms MVĮ arba įmones, surenkančias ir (arba) vežančias labai mažus kiekius nepavojingų atliekų, atleisti nuo bendrųjų leidimo gavimo arba registracijos reikalavimų, numatytų Atliekų pagrindų direktyvoje;
- įvesti reikalavimą pagal vieno langelio principą kasmet pranešti visus atliekų duomenis ir atliekų statistiką suderinti su ES atliekų teisės aktų reikalavimais nacionalines metodikas lyginant su statistikos standartais;
- nustatyti reikalavimą valstybėms narėms sukurti kompiuterines duomenų stebėsenos sistemas ir trečiosios šalies atliekamo duomenų tikrinimo sistemą;
- nustatyti ankstyvojo perspėjimo mechanizmą, kad valstybės narės galėtų įgyvendinti priemones, reikiamas tiksliniams rodikliams laiku pasiekti;
- sudaryti būtinąsias veikimo sąlygas išplėstinėms gamintojų atsakomybės sistemoms, kurioms galėtų būti toliau plėtojamos nacionaliniu lygmeniu arba remiantis ES rekomendaciniais dokumentais, ir skatinti valstybes nares naudoti ekonomines priemones;

²⁶ Pvz., komunalinių atliekų perdirbimo tiksliniam rodikliui galima taikyti keturis apskaičiavimo metodus. Priklausomai nuo pasirinkto metodo, rezultatai gali gerokai skirtis (apie 20 %).

- skatinti tiesiogines investicijas į atliekų tvarkymo hierarchijos viršuje esančius atliekų tvarkymo būdus (atliekų susidarymo prevenciją, pakartotinį naudojimą, perdirbimą).

3.3. Specifinių su atliekomis susijusių iššūkių įveikimas

Specifiniams iššūkiams, susijusiems su dideliais išteklių nuostoliais arba poveikiu aplinkai, atremti reikia ieškoti specialiai tam skirtų sprendimų.

Atliekų prevencija. Prioritetinis žingsnis, aktualus visais žiedinės ekonomikos etapais, yra užtikrinti, kad susidarytų mažiau atliekų. Kaip reikalaujama Atliekų pagrindų direktyvoje, valstybės narės neseniai priėmė atliekų prevencijos programas, kurias šiuo metu peržiūri Europos aplinkos agentūra. Remdamasi programų vertinimu Komisija parengs gerosios atliekų prevencijos patirties viešinimo ES iniciatyvas.

Jūros šiukšlės. Jūros šiukšlės teršia paplūdimius, daro žalą jūrų gyvybei ir sudaro ilgalaikes atliekas, kurias išvalyti daug kainuoja. 7-ojoje aplinkosaugos veiksmų programoje raginama siekti bendro Sąjungos lygmens kiekybinio šiukšlių kiekio mažinimo tikslinio rodiklio, paremto šiukšlių šaltiniu grindžiamomis priemonėmis.

Nuodugnai įgyvendinus peržiūrėto ES atliekų teisės aktų rinkinio priemones jūroje susikaupusių šiukšlių kiekį iki 2020 m. būtų galima sumažinti 13 %, o iki 2030 m. 27 %. 2020 m. nustatytas šiukšlių kiekio mažinimo tikslinis rodiklis būtų aiškus signalas valstybėms narėms, kurios šiuo metu rengia priemones gerai jūros vandenų aplinkos būklei pasiekti iki 2020 m., kaip nustatyta Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje, ir būtų stimulus rengti kovos su šiukšlėmis jūroje veiksmų planą pagal keturias regionines jūrų konvencijas. Šio tikslinio rodiklio siekti padėtų ir kitos ES lygmens priemonės, kuriose atsižvelgiama, *inter alia*, į šiuo metu atliekamo Uosto priėmimo įrenginių direktyvos²⁷ vertinimo rezultatus. Kitas jūros šiukšlių kiekio mažinimo tikslinio rodiklio siekimo etapas bus nustatytas tinkamu metu ir grindžiamas tolesne šiukšlių iš kitų sausumoje ir jūroje esančių šaltinių kiekio mažinimo potencialo analize, atsižvelgiant į „Rio+20“ konferencijoje priimtą įsipareigojimą iki 2025 m. smarkiai sumažinti jūros šiukšlių kiekį.

Statybos ir griovimo atliekos. Norint padidinti perdirbamų statybos ir griovimo atliekų kiekį būtina kurti perdirbtų medžiagų rinkas. Geresniam statybos ir griovimo atliekų tvarkymui pritaikyto projektavimo, padedančio didinti statybinių medžiagų perdirbamumą ir jų sudėtyje esančių perdirbtų medžiagų kiekį, aspektas bus įtrauktas į pastatų aplinkosauginio veiksmingumo vertinimo sistemą, numatytą Komisijos komunikate *Efektyvus išteklių naudojimo galimybės pastatų sektoriuje*²⁸.

Be to, pagal siūlomą ankstyvojo perspėjimo mechanizmą valstybių narių rezultatai bus stebimi atsižvelgiant į tikslą 2020 m. perdirbti 70 % atliekų, pritaikant priemones, pagal kurias didinamas statybos ir griovimo atliekų šalinimo sąvartynuose mokestis arba nustatomi papildomi įpareigojimai didžiausiose griovimo aikštelėse atskirti atliekas siekiant pagerinti perdirbtų medžiagų kokybę.

Maisto atliekos.

Apskaičiuota, kad net 30 % viso pasaulyje pagaminto maisto yra prarandama arba iššvaistoma. Komisija ketina pateikti specialių maisto atliekų kiekio mažinimo pasiūlymų.

²⁷ Direktyva 2000/59/EB.

²⁸ COM(2014) 445.

Pavojingosios atliekos Tinkamai tvarkyti pavojingąsias atliekas vis dar sudėtinga, nes trūksta duomenų apie faktinius dalies šių atliekų tvarkymo kelius. Pirmas žingsnis – pagerinti duomenų tvarkymą ir padidinti atsekamumą kuriant pavojingųjų atliekų registrus, taip pat įvertinant valstybių narių pavojingųjų atliekų tvarkymo sistemų pajėgumus ir nustatant jų trūkumus. Į registrus gali būti palaipsniui įtraukiamos ir kitų tipų atliekos, kaip jau daroma keliose valstybėse narėse.

Plastiko atliekos. Numatyta, kad plastiko gamyba ES kasmet didės 5 %. Perdirbama tik 24 % plastiko atliekų, beveik 50 % šalinama sąvartynuose, o likusios deginamos. 2013 m. Komisijos surengtose viešosiose konsultacijose apie plastiko atliekas²⁹ pabrėžtas didelis tvaresnio plastiko naudojimo potencialas ir išreikštas aktyvus pritarimas būtinybei sustabdyti plastiko šalinimą sąvartynuose ir pažangiau projektuoti plastiką ir plastiko gaminius. Naujas Komisijos pasiūlymas, kuriuo valstybėms narėms leidžiama riboti plastikinių maišelių naudojimą³⁰ ir šiame komunikate pateikti pasiūlymai didinti perdirbimo apimtį ir panaikinti šalinimą sąvartynuose yra svarbūs žingsniai gerinant plastiko atliekų tvarkymą.

Svarbiausių žaliavų perdirbimas. Nors visos žaliavos svarbios, pačios svarbiausios iš jų reikalauja ypatingo dėmesio, nes jų pasaulinė gamyba sutelkta vos keliose šalyse, o daugelio jų pakeičiamumas yra menkas ir perdirbimo apimtis maža. Efektyviai naudoti ir perdirbti svarbiausias žaliavas Komisija skatina pasitelkdama Žaliavų iniciatyvą³¹ ir Europos inovacijų partnerystę žaliavų srityje.

Neteisėtas atliekų vežimas. Komisija paspartins veiksmus, kuriais siekiama užtikrinti atitiktį atitinkamiems ES teisės aktams, visų pirma Reglamentui (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo, kuris neseniai iš dalies pakeistas siekiant sustiprinti atliekų vežimo patikrinimus.

Fosforo perdirbimas. Fosforas yra labai svarbus maisto gamybai, bet pasižymi didele tiekimo nesaugumo rizika, o šiuo metu jo ištekliai švaistomi ir prarandami kiekvienu jo gyvavimo ciklo etapu. Paskelbusi Konsultacinį komunikatą dėl fosforo tvaraus naudojimo³² Komisija rengia pagrindą tolesniems veiksams.

Siekdama spręsti specifines atliekų tvarkymo problemas, Komisija:

siūlo siektiną tikslą **jūros šiukšlių** kiekį iki 2020 m. sumažinti 30 %; jis būtų taikomas dešimties daugiausia paplūdimiuose aptinkamų rūšių šiukšlėms ir jūroje randamiems žvejybos įrankiams – sąrašas sudaromas atskirai kiekvienam iš keturių ES jūrų regionų;

numato priemones, kuriomis būtų skatinama kurti iš **statybos ir griovimo atliekų** perdirbtų medžiagų rinkas ir sukurti bendrą ES pastatų aplinkosauginio veiksmingumo vertinimo sistemą;

siūlo valstybėms narėms kurti nacionalines maisto atliekų prevencijos strategijas ir stengtis užtikrinti, kad gamybos, pardavimo bei (arba) platinimo etapais ir apgyvendinimo bei maitinimo paslaugų sektoriuje, o taip pat namų ūkiuose, susidarančių **maisto atliekų** kiekis iki 2025 m. sumažėtų bent 30 %;

numato visose valstybėse narėse sukurti bent **pavojingųjų atliekų** registravimo sistemą;

²⁹ COM(2013) 123.

³⁰ COM(2013) 761.

³¹ COM(2011) 25.

³² COM(2013) 517.

greta savo pasiūlymo mažinti lengvųjų **plastikinių** maišelių naudojimą siūlo iki 2025 m. uždrausti plastiką šalinti sąvartynuose;

siūlo valstybėms narėms į savo nacionalinius atliekų tvarkymo planus įtraukti priemones, susijusias su atliekų, kurių sudėtyje yra didelis svarbiausių žaliavų kiekis, rinkimu ir perdirbimu;

planuoja kurti su **fosforu** susijusį politinį pagrindą, kad daugiau fosforo būtų perdirbama, kad būtų skatinamos su juo susijusios inovacijos, gerinamos rinkos sąlygos ir tvarus jo naudojimas skatinamas trąšų, maisto, vandens ir atliekų ES teisės aktais.

4. Išteklų naudojimo efektyvumo tikslinio rodiklio nustatymas

Pagal 7-ąją aplinkosaugos veiksmų programą valstybės narės ir Europos Parlamentas sutarė, kad Europos Sąjunga turėtų nustatyti išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius ir tikslinius rodiklius ir įvertinti, ar būtų tikslinga pagrindinį rodiklį ir tikslinį rodiklį įtraukti į Europos semestro programą. Po plačių konsultacijų išteklių našumas, apskaičiuotas pagal BVP ir žaliavų suvartojimo (angl. santrumpa RMC) santykį, pasirinktas tinkamu išteklių našumo tiksliniu rodikliu³³.

Realistinis ES ir jos valstybių narių patvirtintas išteklių našumo padidinimo tikslinis rodiklis sutelktų politinį dėmesį ir padėtų išnaudoti dar nerealizuotą žiedinės ekonomikos potencialą skatinti tvarų augimą, tvarių darbo vietų kūrimą ir didinti ES politikos nuoseklumą. Tai būtų proporcingas būdas užtikrinti šį nuoseklumą ir paskatinti veiksmus.

Net pagal dabartinį scenarijų ES jau numaćiusi 2014–2030 m. padidinti savo išteklių našumą 15 %. Naudojant pažangią artėjimo prie žiedinės ekonomikos skatinimo politiką, kaip ragina Europos efektyvaus išteklių naudojimo platforma, išteklių našumą būtų galima padidinti dvigubai. Išteklų našumą padidinus 30 % ne tik labai sustiprėtų augimo tvarumas, bet ir padaugėtų naujų darbo vietų ir išaugtų BVP³⁴.

Pramonei šis išteklių našumo padidėjimas užtikrintų didesnę konkurencingumą³⁵. Išteklų išlaidos sudaro didelę pramonės išlaidų struktūros dalį, todėl jai reikia prieinamo ir prognozuojamo tiekimo³⁶. Didesnis išteklių našumas duotų tiek tiesioginio finansinio pelno, tiek ilgalaikės strateginės naudos, nes dėl didėjančios pasaulinės išteklių paklausos kyla jų kainos ir didėja tiekimo nepastovumas. Todėl Europai kuo efektyviau naudojant išteklius ji galės įgyvendinti savo reindustrializacijos tikslą.

Išteklų naudojimo efektyvumo tikslinis rodiklis, nors ir neprivalomas ir nustatytas tik ES lygmeniu, bus stimulu toms valstybėms narėms, kurios dar neturi nacionalinio lygmens tikslinio rodiklio, įgyvendinti priemones, kuriose atsižvelgiama į išteklių naudojimo efektyvumą. Jis paskatins imtis labiau subalansuotų priemonių, kuriose atsižvelgiama į

³³ RMC – tai suminis rodiklis, kuriuo tonomis apskaičiuojamas visas ekonomikoje naudojamų materialinių išteklių kiekis atsižvelgiant į importuojamiems gaminiais naudojamų išteklių kiekį. Šiuo metu egzistuoja ES ir kai kurių valstybių narių lygmens RMC. Šalys, kurių RMC dar nėra, kol kas gali naudoti medžiagų vidaus vartojimo rodiklį.

³⁴ SWD (2014) 211.

³⁵ Suinteresuotosios šalys pirmenybę teikė RMC kaip išteklių naudojimo rodikliui, nes jis fiksuoja tiek importuojamiems, tiek viduje pagamintiems gaminiais sunaudotus išteklius, tad galima objektyviai palyginti abu išteklių naudojimo efektyvumo rodiklius.

³⁶ Nauji plieno ir aliuminio sektorių tyrimai parodė, kad žaliavų išlaidos sudaro apie 30–40 % išlaidų struktūros, daugiau nei tarkim darbo išlaidos.

platesnes ekonomines, socialines ir aplinkosaugines pasekmes ir kuriomis užpildoma ši spraga.

Valstybėms narėms būtų palikta laisvė derinti ekonomikos ir aplinkosaugos požiūriu naudingiausią politiką ir veiksmus atsižvelgiant į platesnius politikos tikslus. Šiuo tikslu jos galėtų naudotis įvairia jau patvirtinta, bet dar ne itin plačiai naudojama, gerą patirtimi, kurią jos galėtų įsisavinti ir pritaikyti pagal savo poreikius ir aplinkybes. Šiuo metu peržiūrima strategija „Europa 2020“³⁷ remiantis viešomis konsultacijomis, kuriose renkamos visos nuomonės apie jos įgyvendinimą. Todėl Komisija mano, kad bet koks sprendimas dėl pagrindinio išteklių našumo tikslinio rodiklio nustatymo turėtų būti priimtas šios peržiūros metu atsižvelgus į viešųjų konsultacijų rezultatus ir Europos efektyvaus išteklių naudojimo platformos rekomendacijas.

Siekiant užtikrinti, kad politikos formuotojai turėtų išsamų išteklių naudojimo poveikio aplinkai vaizdą, reikėtų atsižvelgti ir į kitus, visų pirma vandens ir baigtinių žemės išteklių naudojimo, rodiklius. Nuo 2013 m. Eurostatas skelbia išteklių naudojimo efektyvumo rezultatų suvestinę, kuri yra „Europa 2020“ rodiklių dalis³⁸. Ji skirta stebėti Efektyviai išteklius naudojančios Europos veiksmų plano įgyvendinimą, atskleisti išteklių sąsajas ir įtraukti suinteresuotąsias šalis giliau į visuomeninės pažangos, nesusijusios su BVP, vertinimo procesą.

Siekiant išnaudoti efektyvaus išteklių naudojimo potencialą skatinti tvarų augimą

- Komisija šiuo metu vykdomojoje strategijos „Europa 2020“ peržiūroje ketina atsižvelgti į Europos efektyvaus išteklių naudojimo platformos rekomendacijas dėl pagrindinio išteklių naudojimo efektyvumo tikslinio rodiklio ir į viešųjų konsultacijų rezultatus;
- lygiagrečiai bus išplėsta išteklių naudojimo efektyvumo rezultatų suvestinė, naudojama išteklių, išskyrus anglis arba medžiagas, visų pirma žemės ir vandens, naudojimo rodikliams stebėti;
- nacionaliniai statistikos biurai turėtų siekti sukurti visiems priimtina Europos statistikos sistemos metodiką, pagal kurią būtų apskaičiuojamas žaliavų suvartojimas nacionaliniu lygmeniu.

³⁷ COM(2014) 130, 19.3.2014; COM(2014) 130, „Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ rezultatų apžvalga“, 2014 3 19.

³⁸ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/ree_scoreboard.